

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2019

Kristýna Zákostelnová

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a společenských věd

Feminismus jako politická ideologie: otázka pozitivní diskriminace

Bakalářská práce

Autor:	Kristýna Zákostelnová
Studijní program:	B6101/ Filozofie
Studijní obor:	Filozofie a společenské vědy
Forma studia:	prezenční
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Michal Rigel

Hradec Králové, 2019

Zadání bakalářské práce

Autor:	Kristýna Zákostelnová
Studium:	F16BP0194
Studijní program:	B6101 Filozofie
Studijní obor:	Filozofie a společenské vědy
Název bakalářské práce:	Feminismus jako politická ideologie: otázka pozitivní diskriminace
Název bakalářské práce AJ:	Feminism as a Political Ideology: the Issue of Positive Discrimination

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Ve své bakalářské práci se zaměřím na feminismus jako politickou ideologii a popíšu její základní myšlenková východiska a historický vývoj. Ve druhé části práce budu konkrétněji rozebírat vybraný problém vázaný s feministickou ideologií ? otázku pozitivní diskriminace. V práci se chci zaměřit na kontroverznost dané problematiky a shromáždit nejčastěji uváděné argumenty pro a proti. Ty budu v závěru kriticky hodnotit a vyjádřím stanovisko, které z nich lze považovat za nejpřesvědčivější.

BAHENSKÁ, Marie - MALÍNSKÁ, Jana (eds). Ženy a politika: 1890-1938. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2014. ISBN 9788087782248. FRIEDAN, Betty. Feminine mystique. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-893-2. HEYWOOD, Andrew. Politické ideologie. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 9788073801373. HELD, Virginia. Feminist Morality: Transforming Culture, Society, and Politics, Chicago: University of Chicago Press, 1993. MALÍNSKÁ, Jana. Do politiky prý žena nesmí - proč? Vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. a na počátku 20. století. Praha: Libri, 2005. ISBN 80-86429-42-3. MILL, John Stuart. Poddanství žen, Praha, 1890. MILLETT, Kate. Sexual Politics. Doubleday and Co., 1970. NAGL-DOCEKAL, Herta. Feministická filozofie: výsledky, problémy, perspektivy. Praha: SLON, 2007. ISBN 978-80-86429-68-7. TOMEŠ, Josef (ed.) Ženy ve spektru civilizací: k proměnám postavení žen ve vývoji lidské společnosti. Praha: SLON, 2009. ISBN 978-80-7419-009-4. WOLLSTONECRAFTOVÁ, Mary. Obrana práv žen. Praha: Jan Laichter, 1904. YOUNG, Iris Marion ? UHDE, Zuzana (eds.) Proti útlaku a nadvládě: transnacionální výzvy politické a feministické teorii. Praha: Filosofia, 2010. ISBN 978-80-7007-341-4.

Garantující pracoviště: Katedra filosofie a společenských věd,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Michal Rigel

Oponent: Mgr. et Mgr. Jan Černý, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.3.2018

Prohlášení

„Prohlašuji, že předložená bakalářská práce „Feminismus jako politická ideologie; otázka pozitivní diskriminace“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně pod vedením Mgr. et Mgr. Michala Rigla. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.“

V Hradci Králové dne .....

.....

Kristýna Zákostelnová

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. et Mgr. Michalovi Riglovi, za cenné rady a připomínky a především za jeho čas, kterého mi věnoval v nadmíře. Také bych ráda poděkovala svému otci, který mi byl po dobu psaní morální oporou.

Bibliografický záznam

ZÁKOSTELNOVÁ, KRISTÝNA, Feminismus jako politická ideologie: otázka pozitivní diskriminace. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019

Anotace

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na feminismus jako politickou ideologii a popisuji její základní myšlenková východiska a historický vývoj. Zabývám se také méně známými pojmy, jako je skleněný strop nebo dřevě potrubí, které úzce souvisí s danou problematikou. Ve druhé části práce rozebírám vybraný problém vázaný s feministickou ideologií; otázku pozitivní diskriminace. V práci se orientuji na kontroverznost dané problematiky, na pozitivní akce a následně shromažďuji nejčastěji uváděné argumenty pro a proti. Ty v závěru kriticky hodnotím a vyjadřuji stanovisko, které z nich lze považovat za nejpřesvědčivější.

Klíčová slova

diskriminace, feminismus, gender, politická ideologie, pozitivní diskriminace, rovnost

Bibliografický záznam v anglickém jazyce

ZÁKOSTELNOVÁ, KRISTÝNA, *Feminism as a Political Ideology: The Issue of Positive Discrimination*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2019.

Annotation

In my Bachelor Thesis I focus on feminism as a political ideology and describe basic conceptual origins and historical development. I deal with less known terms such as glass ceiling or leaky pipeline which is closely related to the issue. In the second part of the thesis I discuss more specifically the problem connected with feminist ideology especially the issue of positive discrimination. In my thesis I focus on the controversy of the given issue and to gather the most frequently cited arguments for and against. These arguments I criticize in the end and give an opinion on which of them can be considered most convincing.

Keywords

discrimination, equality, feminism, gender, political ideology, positive discrimination

Obsah

Úvod.....	8
1 Vymezení základních pojmů.....	10
1.1 Feminismus a gender.....	10
1.2 Rovnost a diskriminace	13
1.2.1 Přímá diskriminace	14
1.2.2 Nepřímá diskriminace	15
1.3 Ideologie.....	15
2 Feminismus jako politická ideologie.....	18
2.1 První vlna feminizmu	18
2.2 Druhá vlna feminizmu	19
2.3 Třetí vlna feminizmu	20
2.4 Liberální feminismus.....	21
3 Diskriminace na základě pohlaví	23
3.1 Stručný historický exkurz.....	23
3.2 Zaměstnanost žen ve světě	24
3.3 Zaměstnanost žen v ČR.....	25
3.3.1 Kariérní růst žen v ČR.....	25
3.3.2 Skleněný strop	26
3.3.3 Děravé potrubí	26
3.4 Rovnost v odměňování.....	27
3.5 Zastoupení žen v politice.....	27
3.6 Zastoupení žen ve statutárních orgánech.....	28
4 Pozitivní diskriminace	29
4.1 Pozitivní akce.....	30
4.1.1 Země uplatňující pozitivní akce.....	31
4.1.2 Argumenty pro a proti.....	32
4.1.3 Zhodnocení argumentů pro a proti.....	37
4.2 Kvóty v poslaneckých sněmovnách.....	39
Závěr.....	41
Seznam použité literatury	44

Úvod

„Žena by neměla očekávat speciální privilegia kvůli jejímu pohlaví, ale také by se neměla přizpůsobovat předsudkům a diskriminaci“¹

Tímto citátem z knihy *Feminine Mystique* od Betty Friedan bych ráda představila svou bakalářskou práci, která se bude zabývat feminismem a následně také pozitivní diskriminací. Toto téma jsem si vybrala hned z několika důvodů. Mezi prvními bych zařadila svou naivní touhu po určité nápravě vnímání této problematiky. Z vlastních zkušeností už jsem dokázala posoudit vážnost myšlenek, které ulpěly v hlavě valné většiny jedinců. Feminismus je často brán jako forma protlačení žen na vyšší postavení, než tomu je u mužů, také jako jakýsi přehnaně afektovaný aktivismus žen, dokázat si, že jsou důležitější než muži. Není pro nás tedy novinkou, že označení feministky je bráno spíše hanlivě. Hned v začátcích se má práce bude soustředit na rozbor několika základních pojmů, které se v problematice feminismu vyskytují, ať už se jedná o gender, diskriminaci nebo ideologii. Toto uchopení pojmů je pro mé pokračování v práci klíčové. Dále zde budu rozebírat diskriminaci na základě pohlaví, kde se zaměřím na zaměstnanost žen nejen v České republice, následně také rovnost v odměňování mezi mužem a ženou. V závěru práce se pokouším sledovat a analyzovat určitá specifika v samotné problematice pozitivní diskriminace. Pozitivní diskriminace je téma velmi obsáhlé a značně kontroverzní – já se zde budu zabývat především důvody pro pozitivní diskriminaci, vytyčím některé země, které ji uplatňují a podívám se na samotné dopady pozitivní diskriminace a afirmativních akcí. Zaměřím se na nejkontroverznější hypotézy, které tato problematika nabízí. Na podpoření některých mých hypotéz vytvořím objektivní shrnutí argumentů pro a proti, které kriticky rozeberu a pokusím se vytyčit ty nejpřesvědčivější a nejracionálnější. Má práce čerpá především z knižních zdrojů českého a cizojazyčného vydání. Mezi knihy, které na mou práci měly největší vliv, považuji článek „*The Case Against Affirmative Action*“ od Louise P. Pojmana a „*Ženy ve spektru civilizací*“, jejímž editorem je Josef Tomáš, příp. „*Abc feminismu*“ od Jany Valdrové. Prioritně používané knižní zdroje doplňují zdroji

---

¹ FRIEDAN, B., *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmluvou a Epilogem autorky. Přeložil Jaroslava KOČOVÁ. Praha: Pragma, 2002. ISBN 8072058932.

elektronickými, kde mi byla velmi nápomocná internetová stránka *Fórum 50 %* (www.padesatprocent.cz) která se zaměřuje na vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice, a internetová stránka *The Conversation* (www.theconversation.com/uk) která nabízí články k problematice afirmativních akcí a jejich následků. Slovníkové pojmy čerpám z internetové encyklopedie *Britannica.com* (www.britannica.com). Veškerá ostatní literatura a internetové či elektronické články jsou uvedeny v seznamu použité literatury a elektronických zdrojů v závěru práce.

1 Vymezení základních pojmů

V této úvodní kapitole považuji za důležité objasnění několika pojmů, které úzce souvisí s problematikou genderu a feminismu a zaměřím se také na stručný popis ideologie a diskriminace. V následujících podkapitolách raději pojmy porovnávám mezi sebou, než abych zde stručně prezentovala každý rozdílně. Pokusím se tedy o komparaci pojmů, která mi poslouží lépe v porozumění celé problematice, a tedy i představení a konečném uchopení mé práce.

1.1 Feminismus a gender

Feminismus nemá pro svou složitou povahu přesně danou definici. Pokusím se proto v krátkosti představit daný pojem souhrnem několika základních a typických aspektů pro feminismus. Podle encyklopedie Britannica, se feminismus definuje jako „*Víra v sociální, ekonomickou a politickou rovnost pohlaví.*“² Pod slovem feminismus si jistě můžeme představit také komplex politických nebo ideologických hnutí. Můžeme jej vnímat jako „*hnutí za rovnoprávnost žen*“ (Teresa Billington-Greig definovala v roce 1911 feminismus jako „*hnutí snažící se reorganizovat svět na základě sexuální rovnosti všech lidských vztazích, které odmítá rozdíly mezi lidmi, založené na pohlavní příslušnosti, snaží se zrušit všechna sexuální privilegia a rodová omezení, prosazuje uznání společné lidské podstaty pro muže a ženu jako základ zákona a morálky*“³) nebo také „*hnutí za emancipaci žen*“. Například v Anglii, v 60. letech 20. století bylo slovo „*feminismus*“ nebo „*feministka*“ značně pejorativní. Velmi málo žen by se v té době takto označilo. „*Když se ženy začaly organizovat do spolků, vzniklo hnutí, které se nazývalo „Women’s Liberation“, toto spojení se často zkracovalo a vzniklo tak pouze „Women’s Lib“ které znamenalo označení láskyplné ale zároveň hanlivé.*“⁴ Feministické hnutí bojuje za rovnoprávnost žen ve společnosti a je také jedním z nejmladších sociálních hnutí

---

² Feminism/Definition, History, Examples/Britannica.com Encyclopedia Britannica [online z 19.03.2019] Copyright 2019. Dostupné online z: <https://www.britannica.com/topic/feminism>.

³ ZVĚŘINA, J. *Feminismus a jeho současné podoby*. Revue politika 20.1.2004. [online z 09.10.2018] Dostupný z <http://www.revuepolitika.cz/clanky/630/feminismus-a-jeho-soucasne-podoby> ISSN: 1803-8468.

⁴ WALTERS, M., *Feminism: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press, [2005]. Very short introduction. ISBN 978-0192805102. Str. 3.

v současné době. Vyvíjelo se od poslední třetiny 18. století, kdy se začalo již rozdělovat na první, druhou a třetí vlnu feminismu. Samotný vývoj feminismu byl velmi pestrý a současná podoba nám nabízí rozsáhlý okruh proudů, cílů a myšlenek. Když se zaměříme na samotná typická východiska, kterými se feminismus zabýval ve své historii, můžeme si je rozdělit na tři základní: 1. uvědomělý odpor proti předsudkům a ponižování žen ze strany mužů; 2. přesvědčení, že mužské a ženské vlastnosti jsou formovány kulturně a nikoliv biologicky; 3. prosazování hodnotového systému, který odhaluje kulturní předsudky a omezení v definicích sexuálních rolí a odporuje jim v zájmu ustavení stejných příležitostí pro obě pohlaví.⁵

S tímto stručným představením feminismu bych teda ráda představila i pojem genderu. Gender je nepochybně nedílnou součástí problematiky feminismu. Používá se k označení čistě kulturně vytvořených rozdílů mezi ženským a mužským pohlavím – můžeme ho také nazývat jako sociální pohlaví. Od samotného pojmu pohlaví, gender označuje uměle vytvořené modely, které jsou následně přiřazeny ženě, nebo muži. Encyklopedie Britannica jej definuje následovně „*pojem gender se obecně vztahuje na genderovou identitu jednotlivce nebo na genderovou roli osoby, která je projevem genderové identity (...) Termín genderová rovnost je někdy také používán k vyjádření všeobecné rovnosti bez ohledu na pohlaví nebo sexualitu.*“⁶

Pojem gender se užíval v 90. letech minulého století ve společenských vědách, jako rámec feministického paradigmatu. V současné době se problematika genderu dotýká téměř každé oblasti našeho soukromého, ale i společenského života.

Čistě pro upřesnění si pojmů, mužům bývají obecně připisované charakteristiky typu: síla, statečnost, ctižádost a logické usuzování. Zatímco ženám bývají připisovány vlastnosti jako něha, citlivost, slabost a submisivita. Na tomto místě je důležité upozornit na jeden zajímavý fenomén a to je ten, že: „*mnohé feministicky motivované autorky až do dnes vycházejí z toho, že intelektuálnost je mužský,*

---

⁵ Feminismus a jeho současné podoby/ Centrum pro studium demokracie a kultury [online z 10.10. 2018] Copyright 2016. Dostupné z: <https://www.cdk.cz/feminismus-jeho-soucasne-podoby>.

⁶ Gender Equality/ Description and Policy Approaches/ Britannica.com. Encyclopedia Britannica [online z 19.03.2019]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/gender-equality>.

*charakteristický rys.*⁷ Nesmíme opomínat, že rovná práva žen a mužů jsou fenoménem nejenom politickým, ale také kulturním a ekonomickým. Genderová problematika tak představuje téma, které postupem času začíná nabývat na své důležitosti (s tím také kontroverznosti) a může ovlivnit naše životy i chápání rovnoprávnosti.

Závěrem bych doplnila, že jedním z cílů současného feministického hnutí je tzv. Gender Mainstreaming, „což také znamená „prostoupení“ z hlediska genderové rovnosti všemi koncepčními a rozhodovacími procesy ve všech jejich fázích, včetně plánování, provádění a vyhodnocování.“⁸ Jedná se především o uplatnění rovných příležitostí při rozhodovacích procesech ve všech oblastech feministické politiky. Tato politika musí být používána na všech úrovních a každý úřad by tedy měl mít vlastní soubor opatření k vyrovnávání příležitostí žen a mužů, nejenom v oblasti veřejné politiky ale i v oblasti personální politiky.⁹

Je tedy nezbytné si uvědomit, že z historie feminismu vychází přesvědčení, že biologické a sociální názory se vyvíjí ve vzájemné symbióze a tak se pozornost soustředila na „komplementaritu mužských a ženských rolí, na charakteristiky, stereotypy, atributy přisuzované tomu či onomu pohlaví, tedy na gender studies.“¹⁰ Gender se netýká pouze žen a jejich prožitků ale zabývá se také životními postoji a vlastnostmi mužů i žen a snaží se ukázat, jak ovlivňují chování jednotlivců, skupin, společností i vývoj jednotlivých společenských věd.¹¹ Stejně tak bych označila i samotné hnutí feminismu. Margaret Waltres se ve své knize „*Feminism – a Very Short Introduction*“ zmiňuje o rozhovoru, který vedla s jednou ženou na začátku 20. století. Ptala se ji na to, jak se staví k feminismu a žena odpověděla následovně: „Ženy mohou získat titul v oboru gender studies a to se domnívám, je polibkem smrti. Je to důkaz, že pokud to bude nutné, feminismus už nebude relevantní. Možná, že se tyto ženy budou cítit jinak za 10 let, až se ocitnou v rodinném kruhu, a zároveň

---

⁷ NAGL-DOCEKAL, Herta. *Feministická filozofie: výsledky, problémy, perspektivy*. Přeložila Hana HAVELKOVÁ. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-68-7. str. 127.

⁸ Gender mainstreaming: Fórum 50 %. Aktuality: Fórum 50 % [online z 02.11. 2018]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/dokumenty-odkazy/strategicke-dokumenty/gender-mainstreaming>.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ LENDEROVÁ, M., *Feminismus, gender, emancipace a ženská otázka*. str. 6.

¹¹ KODÍČKOVÁ, T., *Gender a mezinárodní vztahy*. Str.74.

se budou potýkat s domácími pracemi, zaměstnáním a vzděláváním. Možná až poté zjistí, že potřebují nějaký nový feminismus, který by jim vyhovoval. Svým způsobem ale doufám, že to nebudou potřebovat.“¹²

1.2 Rovnost a diskriminace

V následující podkapitole si kladu za cíl porovnat následující dva zásadní pojmy, kterými jsou rovnost a diskriminace. Nepochybně k sobě vzájemně přiléhají, ačkoli je důležité rozpoznat rozdíly, které se mezi těmito pojmy objevují.

Rovnost nám představuje základ pro moderní demokratickou společnost. Můžeme jej definovat jako „*právo různých skupin lidí na podobné sociální postavení a zacházení*“¹³. Uznání rovnocennosti žen a mužů je výdobytkem vlastně až posledního století, ne-li posledních desetiletí. Po mnohá předcházející staletí byli ženy a muži považováni téměř za rozdílný živočišný druh a byli jim vymezeny naprosto odlišné životní role.¹⁴ Zjednodušeně řečeno můžeme v historii uspořádanost společnosti označit jako hierarchickou. „*Vládní snahy o dosažení ekonomické rovnosti zahrnují posilování příležitostí prostřednictvím daňové politiky, dotovaného vzdělávání, přerozdělování bohatství nebo zdrojů a preferenčního zacházení s těmi, s nimiž se v minulosti zacházelo nerovnoměrně.*“¹⁵

Oproti tomu diskriminace je pojem, který rovnost v jistém slova smyslu doplňuje. Pokud totiž nedochází k rovnosti mezi ženou a mužem, dochází k diskriminaci jednoho z pohlaví. Výstižně předložil definici D. Hendrych, tedy že „*diskriminace obecně znamená uplatňování rozdílných podmínek; rozlišování, omezení nebo odnětí práv určité kategorii osob pro společenské nebo ekonomické postavení, národnost,*

---

¹² WALTERS, M., *Feminism: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press, [2005]. Very short introduction. ISBN 978-0192805102. Str. 4-5.

¹³ EQUALITY – Meaning in the Cambridge English Dictionary. Cambridge Dictionary/English Dictionary, Translation and Thesaurus [online z 18.03.2019]. Cambridge University Press. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/equality>.

¹⁴ VALDROVÁ, J., *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228-3-2. str. 22.

¹⁵ Equality/ Human rights / Britannica.com. Encyclopedia Britannica/Britannica.com [online z 19.03.2019] Copyright 2019. Dostupné z: <https://britannica.com/topic/equality-human-right>.

*rasu, náboženství, pohlaví, politické názory apod.; záměrné znevýhodnění určitých subjektů vytvářením nerovných podmínek“.*¹⁶

Pokud bychom měly podstoupit od pevně dané definice, můžeme zjednodušeně říct, že za diskriminaci považujeme nepříznivé zacházení s jednotlivcem nebo také skupinou osob z rozličných důvodů. Nutno podotknout, že za diskriminaci se dá považovat také sexuální obtěžování nebo navádění k diskriminování osob. Jak už si můžeme všimnout, diskriminace je pojem, za kterým se skrývá ne jeden problém. Aby toho nebylo málo, i diskriminace má své rozlišení. Za základní považujeme rozlišení pozitivní a negativní diskriminace (běžně užívané, avšak bez jasné vnitřní logiky) nebo také rozlišení přímé a nepřímé diskriminace, které se budeme věnovat v nadcházející podkapitole. Diskriminující jednání, stejně jako rovnost mezi jednotlivci či skupinami, nám jsou vštěpována již od raného věku. Můžeme tak spolehlivě říct, že naše chápání rovnosti nebo různé diskriminující jednání ovlivňuje společnost a mnoho dalších vnějších, ale i vnitřních jevů.

1.2.1 Přímá diskriminace

*„Pokud se s jednou osobou zachází méně příznivě z důvodu jejího pohlaví (rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku, sexuální orientace), než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci.“*¹⁷ V Evropském společenství došlo na legislativní definování přímé diskriminace poměrně nedávno a můžeme ji získat z antidiskriminačních směrnic. Antidiskriminační zákon také vymezuje přímé prvky diskriminace, díky kterým můžeme posoudit, zda se opravdu jedná o přímou diskriminaci. Pokud neexistuje zákonná výjimka, přímou diskriminaci nelze omluvit.

Jako příklad si můžeme uvést situaci, kdy zaměstnavatel nezaměstná ženu z důvodu očekávaného, byť nepodloženého těhotenství/mateřství.

---

¹⁶ HENDRYCH, D., *Právní slovník*. 2., rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-740-5. str.132

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a rady 2009/81/ES. 13. červenec 2009. Článek 2. odst. 1. písmo, a) Směrnice 2000/78/ES.

1.2.2 Nepřímá diskriminace

Stejně jako u přímé diskriminace, i zde započneme text definicí z antidiskriminační směrnice: „*Pokud by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byly znevýhodněny osob určitého ... v porovnání s jinými osobami ...*“¹⁸

Samotná nepřímá diskriminace je koncepčně složitější na uchopení. Jako příklad nepřímé diskriminace si můžeme uvést skutečnost, která se udála v České republice, tj. umístování romských dětí do speciálních škol.

Stejně jako u přímé diskriminace i zde jsou uvedeny základní prvky, díky kterým můžeme nepřímou diskriminaci posoudit. Mezi některé znaky nepřímé diskriminace můžeme zařadit například počínání založené na zdánlivě nestranném nařízení či aplikování totožného předpisu v odlišných podmínkách. Nepřímá diskriminace tak není často zřetelná.

1.3 Ideologie

Ideologie je stále v některých myslích velmi kontroverzní představa. Je to zapříčiněné především proto, že ji lidé vnímali jako označení světového názoru, který nebyl vždy pozitivní a býval brán jako zbraň, pomocí níž se prosazovaly názory, se kterými se ve výsledku nesouhlasilo.

Samotný termín „ideologie“ poprvé použil filozof Destutt de Tracy v roce 1796. Termín pro něj označoval „vědu o idejích“. Tato nově vzniklá věda pro něj měla odhalit původ vědomého myšlení i jednotlivých idejí. Z hlediska společenských věd je ideologie více či méně skloubený soubor idejí, které jsou základem organizované politické aktivity, ať už tato aktivita má stávající systém mocenských vztahů zachovat, změnit nebo svrhnout.¹⁹ Tento soubor idejí se může zabývat základními problémy společnosti a státu, ale také i otázkami vnitřní i mezinárodní politiky. Ideologie mohou poskytnout popis společnosti, prostředí, ale také reality. Ideologie ovšem nemůžeme s jistotou pojmut jako myšlenkové

---

¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a rady 2009/81/ES. 13. červenec 2009. Článek 2. odstavec 1. písm. b) Směrnice č. 2006/54/ES.

¹⁹ HEYWOOD, A., *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 9788073801373. str. 63.

soustavy, které jsou uzavřené, nýbrž je můžeme považovat spíše za jakési proměnné soubory idejí, které se v jistém slova smyslu překrývají. Encyklopedie Britannica pojem definuje následovně „*Ideologie je forma sociální nebo politické filosofie, ve které jsou praktické prvky stejně prominentní jako teoretické. Je to jistý systém myšlenek, který usiluje jak o vysvětlení světa, tak o jeho změnu*“.²⁰

Samotné ideologie by nám měly posloužit k interpretaci politických jevů a předkládání hodnotových systémů. Poskytují také vědomí pevné identity a sounáležitosti nejen k sociálním skupinám. Mezi nejznámější politické ideologie bychom mohli zařadit liberalismus (v následující podkapitole se podrobněji zaměřím na liberální feminismus, který je mi blízký svou nedefinovanou filosofií, která tento směr činí více abstraktním), konzervatismus, socialismus, fašismus a další. Moderní význam ideologie by se měl chápat jako „*názorový systém zaměřený na akci, jako vzájemně propojený soubor myšlenek, který nějak orientuje nebo inspiruje politické jednání*“.²¹

Teun A. van Dijk ve své knize „*Ideology, Multidisciplinary Approach*“ popisuje ideologii následovně: „*...ideologie je mnohem víc obecná a abstraktní a nevztahuje se pouze na konkrétní typy kulturních akcí ani na události, nýbrž na situace, procesy, skupinové vztahy a další skutečnosti. Vzhledem k základní povaze ideologie a její převzetí role v řízení společenských skupinách by měla odrážet konkrétní problematiku nebo danou oblast společnosti*“.²²

Všechny politické ideologie se přirozeně vyvíjí a s tím vyvíjí i společnost. Mohou se také ale objevovat nové politické ideologie – mezi které patří zvlášť feminismus. A právě jako politická ideologie, má feminismus dostatečný základ pro aktivní účast v moderní realitě. Zájem o tento termín se v roce 2017 zvýšil kvůli řadě několika událostí, mezi které patřilo například odhalování sexuálního obtěžování (zapojení

---

²⁰ Ideology/ society/ Britannica.com. Encyclopedia Britannica/Britannica.com [online z 19.03.2019] Dostupné online z: <https://britannica.com/topic/ideology-society>.

²¹ HEYWOOD, A., *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 9788073801373. str. 63.

²² DIJK, Teun A. van. *Ideology: a multidisciplinary approach*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 1998. ISBN 978-0761956556. str. 73

mnoha žen do použití značky #MeToo) a násilí v různých sférách společenského života.²³

Na závěr kapitoly bych pouze dodala, že každá ideologie se snaží vyložit si svět, člověka, ale i společenství po svém, a tak nám předkládá vlastní základ politického programu, při kterém dochází ke zjednodušení naší komplikované reality.

---

²³ POPOV, N., *Feminism As a Political Ideology*. „Neofit Rilskiŭ South-West University, Blagoevgrad, Bulgaria. 2018. str. 373.

2 Feminismus jako politická ideologie

Klasické pojetí politiky přiřazuje politiku veřejnému prostoru, rodinný život nebyl brán jako součást politiky. Feministky tvrdí, že i rodinný život je součástí politiky, protože jak je známo, politika existuje tam, kde existuje sociální konflikt.

Pokud mluvíme o pojetí feminismu v politické ideologii, je nutností osvětlit pojem patriarchy. Nejen podle feministek je dělení rodu podle genderu nepřirozené, je především patriarchální. Taková to společnost, je zjednodušeně řečeno společenství, kde přebírají vládu muži. V historii byl patriarchát především spojován se sociálním systémem založeným na muži jako hlavě rodiny. V současné době je používán především v případech, kdy je potřeba zmínit stav mužské dominance (v našem případě, dominance nad ženami). Feministky se však neshodují v tom, zda patriarchát existoval univerzálně. Některé tvrdí, že historické společnosti byly matriarchální.²⁴ Aby se feministky mohly postavit patriarchátu, musejí nejprve pochopit, jak toto zřízení vzniklo a jak bylo udržováno. Jestliže se feministky snaží osvobodit ženy z patriarchátu, musejí rozlišovat mezi biologickými a neměnnými prvky lidského jádra a těmi přístupy a formami chování, které formuje společnost a které tedy lze změnit. Feministické politické teorie se různí, ovšem je jasné, že společným rysem všech feministek je přání rozšířit a posílit společenskou roli žen.²⁵

2.1 První vlna feminismu

První vlna feminismu se stala v době, kdy proběhly dvě – pro lidstvo významné revoluce. Americká revoluce a také Velká francouzská revoluce (ta se stala velmi významnou pro emancipaci žen – v důsledku deklarace lidských práv). Zásluhou těchto dvou revolucí došlo k prosazení demokratických principů při formování a následném organizování celé společnosti.

---

²⁴O tomto přesvědčení svědčí především to, že uctívání bohyň naznačovalo, že si starověk ctil a cenil ženský rod. Ovšem nedokazuje to, že by ženy někdy vládly mužům, ani to, že by s muži měly rovné postavení.

²⁵HEYWOOD, A., *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 9788073801373. str. 81.

Můžeme říct, že byla schválena občanská práva, dle kterých si jsou všichni lidé rovni a mají nejen stejné možnosti, ale také příležitosti. Co se ovšem při této realitě opomenulo, byla skutečnost, že tato „nově schválená práva“ se týkala pouze mužů. Tato skutečnost vyústila v prohlubování nerovnosti mezi mužem a ženou. Realita je taková, že ženy v této době nemohou získat žádné prosperující zaměstnání kvůli nedostatečnému vzdělání – kterého ovšem nemohly docílit, protože pro ně nebylo přístupné.

Pro první vlnu feminismu bylo primární získat volební právo pro ženy a dosáhnout tak alespoň malé rovnosti mezi mužem a ženou. Jednou z významných událostí se zde stala petice, kterou podpořilo 1500 žen. Petice požadovala, aby bylo v rámci reformy zavedeno i hlasovací právo pro ženy. Ačkoli petice nebyla podpořena, vznikl na protest Národní spolek pro hlasovací právo, jehož členkám se začalo říkat sufražetky.²⁶ „*Jedním z hlavních argumentů odpůrců volebního práva pro ženy bylo to, že ženy neplní vojenskou povinnost, a proto nemají nárok na volební právo.*“²⁷ První zemí, která podlehla tlaku pobouřených žen, byl Nový Zéland, který zavedl možnost volit v roce 1893.²⁸ V Československu mohly ženy volit v roce 1920. Je nutno podotknout, že v několika asijských zemích nesmí ženy volit dodnes.

2.2 Druhá vlna feminismu

Feminismus je v druhé vlně zaměřen převážně na lidská práva a studentské hnutí. Ženy bojují s myšlenkou utlačované a diskriminované menšiny. Ačkoli se ženám dostává kvalitního vzdělání zjišťují, že pro budoucí život je jim k ničemu, jelikož se neuplatní v žádné profesi. Z tohoto vznikl fakt, že ženy začaly zakládat vlastní organizace a hnutí, které se zabývaly ženskými otázkami, feministickými problémy, ale také samotnou otázkou rovnosti. Ženy se tedy začínají objevovat ve veřejném politickém dění.

---

²⁶ Srov. HAVELKOVÁ, H. *První a druhá vlna feminismus: podobnosti a rozdíly*. In *Abc feminismus*: Brno: Nesehnutí, 2004, ISBN: 80-903228. str. 174.

²⁷ BAHENSKÁ, M., a J., MALÍNSKÁ, ed. *Ženy a politika: (1890-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2014. ISBN 9788087782248. str. 52

²⁸ *New Zealand Women and The Vote – Women and the vote/ NZHistory, New Zealand history online*. New Zealand History online [online z 13.12.2018]. Dostupné z: <https://nzhistory.govt.nz/politics/women-suffrage>.

Je nutno zdůraznit, že samotná druhá vlna feminismu se rozvinula především po publikování knihy „*Feminine Mystique*“ (1963) jejíž autorkou byla feministka Betty Friedan. Ta zde zastává názor, že ženy nemají vlastní ucelený názor, neznají vlastní identitu a ani vlastní potřeby. Popisuje v knize prototyp „americké hospodyňky“, které měly všechny ženy z Evropy závidět. Je zde také zdůrazněná samotná role ženy, která je zakotvena v domácnosti a je naprosto loajální ke svému partnerovi (nejlépe manželovi).

„Vždyť žena, stejně jako muž, má možnost volby, a tak je pouze na ní, zda si ze života udělá na zemi ráj nebo peklo“²⁹

Základním faktorem druhé vlny feminismu bylo také postupné včleňování feministických teorií na univerzity.

2.3 Třetí vlna feminismu

Třetí vlna feminismu se objevila v polovině 90. let. Samotný vznik této vlny umožnila větší ekonomická a profesní moc. Základy pro její působení byl vliv žen z druhé vlny, masivní expanze příležitostí pro šíření myšlenek, které byly vytvořeny revolucí na konci 20. století.³⁰ Tato vlna přišla také s pojmem „gender“ který měl zastoupit kategorii „žen“.

Třetí vlna kritizuje samotnou předchozí definici a rozvíjí ucelený feminismus na mnoho dalších směrů, které následně zohledňují různost žen, ať už věk, barvu pleti, původ nebo sexuální orientaci. Jednou z nejvýraznějších žen tohoto období, byla americká feministka Judith Butler, která protlačovala kritiku dosavadního vývoje celého feministického myšlení.

Do feministického hnutí (nebo také organizací) se ale mohly zapojit pouze ty „normální“ ženy. Působení v organizacích bylo zamítnuto lesbičkám, a to údajně kvůli strachu z veřejného mínění. Tento paradox nám zřetelně ukazuje,

---

²⁹ FRIEDAN, B.. *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmluvou a Epilogem autorky. Přeložil Jaroslava KOČOVÁ. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-893-2. str. 41.

³⁰ Feminism – The third wave of feminism. Britannica.com. Encyclopedia Britannica [online z 19.03.2019]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/feminism/The-third-wave-of-feminism>.

že i v organizacích, které měly působit jako místo pro rovnoprávnost, se objevovala diskriminace jiných žen.

2.4 Liberální feminismus

Za největší bojovnici liberálního feminismu lze považovat již zmíněnou Betty Friedan, jež se podílela na založení Národní organizace žen, která podporuje šíření liberálně feministických myšlenek v USA (1966). Později také založila *National Association for the Repeal of Abortion Laws* (organizace bojující za legalizaci potratů)³¹. Samotný pojem liberálního feminismu vychází z politické teorie, kdy feministky požadovaly rovné podmínky a práva pro ženy a muže a chtěly tak docílit rovných postavení ve společenském životě. V první významné feministické knize, která nese titul *Obhajoba práv žen (1792)* od Mary Wollstonecraft, autorka uvádí, že ženy by měly mít stejná práva a výsady jako muži, protože jsou „lidskými tvory.“³² Zde se prvně objevuje návrh kvót, které by stanovily 40 % míst pro jedno pohlaví (např. ve veřejné politice).

„Jednou z nejvýznamnějších částí českého liberálního myšlení 19. století byl kulturní liberalismus, který prosazoval zvýšení obecné vzdělanosti jako předpokladu naplňování občanských svobod a nové organizace společnosti. Vzhledem k nerovnoprávnému postavení českého národa v habsburské monarchii náležela otázka kultivace úrovně národního života a rozvoje školské i mimoškolské vzdělávací činnosti mezi prvořadé úkoly liberálního programu“³³

Požadavek rovnoprávnosti, který je typickým pro liberální feminismus, zaujal ženy, které byly kvůli své výchově zbaveny možností vzdělávacích nebo kariérních. Požadavek rovnoprávnosti předpokládá, že tyto odňaté možnosti budou ženám navraceny a ženy budou hodnoceny dle sociálních a ekonomických faktorů. Liberální feminismus tedy zřejmě vyjadřuje zájmy bílých žen pocházejících zejména ze střední třídy, ale opomíná problémy dělnic a afroameričanek, které žijí převážně v rozvojových zemích a nepochází z vyspělých společností. V rozvojových zemích

---

³¹ FRIEDAN, B., *Life so far*. New York: Simon & Schuster Paperbacks, 2006. ISBN 9780743299862. str. 200.

³² Feminismus, přehled; *Liberální feminismus*, str. 216.

³³ MALÍNSKÁ, J., *Do politiky prý žena nesmí – proč? vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. a na počátku 20. století*. Praha: Libri, 2005. Gender sondy. ISBN 80-86429-42-3. str. 56.

jsou právní úpravy bezprostředně ovlivňující životy žen závislé na současném rozložení politické moci.

Stejně jako u každého nového směru, i zde se rozvířila značná vlna nevole. Zastánci tzv. „vulgárního“ liberalismu tvrdili, že žena dokáže disponovat značnými přednostmi po sexuální stránce, která ji umožní dosáhnout všeho potřebného. Prostituci proto považovali za naprosto přirozenou, ba dokonce žádoucí. České ženy se v této době snažily nejen o rovnoprávnost, nýbrž také o respekt celé společnosti.

3 Diskriminace na základě pohlaví

Když se mluví o diskriminaci na základě pohlaví, je důležité zmínit skutečnost, že „muži se stávají oběťmi občanské diskriminace, případně dalších postihů, pokud jsou svými názory nebo náboženskou či etnickou příslušností odpůrci autoritativních režimů, které jim vládou. Ženy jsou však oběťmi diskriminace pro svůj „gender“. Ve světovém měřítku to ovšem nesou rezignovaně a statečně.“³⁴

3.1 Stručný historický exkurz

Samotný začátek můžeme s jistotou pozorovat již u monoteistického náboženství. Zde nejde ani tolik o fakt, že Bůh byl mužem, nýbrž o to, že jako prvního Bůh stvořil muže.

„Pod mocí muže tvého bude žádost tvá a on panovat bude nad tebou“ (kapitola 3, verš 16, kralický překlad).

Ačkoli bychom mohli říct, že ženy měly vždy svá práva, kterých náležitě využívaly, nicméně pro rodokmeny a dědictví byli důležitější synové než dcery. Křesťanská vyznání se ale v chápání ženy jako lidské bytosti liší. Například v rámci katolické církve se žena nemohla stát duchovní (biskup, farář) – tato skutečnost přetrvává dodnes. K preferenci mužské populace docházelo především v dobách vzniků velkých civilizací. Zapříčiněné to může být vysokou poptávkou po vojsku, k získání pracovních příležitostí v hospodářství (kde můžeme pozorovat prvotní diskriminační prvky vůči ženám). Postavení žen se dalo označit za stejné, jako postavení pro otroky.

„Žena by měla žít doma pod pečlivým dohledem, aby co nejméně viděla, co nejméně slyšela a co nejméně se tázala“³⁵

V polovině druhého tisíciletí dochází ke zrychlení společenského vývoje, tedy k době označující globální revoluci moderní doby. „Dochází postupně k revolučním změnám v procesech, kterých se zúčastňují lidé. Je to v prvé řadě rozvoj řemesla

---

³⁴ TOMES, J., ed. *Ženy ve spektru civilizací: (k proměnám postavení žen ve vývoji lidské společnosti)*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-009-4 str. 24.

³⁵ Tamtéž. Str. 32.

a manufaktur jako základ budoucí průmyslové revoluce. Jsou překonávána omezení středověké scholastiky při poznávání objektivní reality a prosazuje se empirismus.“³⁶

V současné moderní společnosti je diskriminace žen méně čitelná, avšak stále přítomná. Lidé jsou v nynější době ochotni tolerovat stále víc věcí, myšlenek či přesvědčení, které jistě před mnoha lety vyznačovaly jasné (společenské) tabu.

Ve srovnání s historií a minulostí ženského práva, je nutno podotknout, že ženské otázky zažívají své úspěchy a otevírají tak dveře budoucnosti, kde by rozdíl mezi pohlavím mohl být minimální.

3.2 Zaměstnanost žen ve světě

Jak už zde bylo několikrát zmíněno, právě převážně v oblastech rozvojových zemí se diskriminace na ženách projevuje značně častěji než v evropských státech. Ženy zde zastávají výrazně nižší postavení než muži. Obecně muži vlastní a ovládají více ekonomických a přírodních zdrojů a jsou zastoupeni v politické či vojenské sféře, zatímco ženy se objevují převážně v sektoru zemědělství.

Podíváme se zde na analýzu vypracovanou organizací „*World Employment Social Outlook*“ pro rok 2017. Nejvíce žen pracuje v sektoru zemědělství, lesnictví a také rybnářství. V roce 2017 jich na tomto místě působilo 30,5 %. Tento podíl je vysoký především v jižní Asii, konkrétně Indie, Bangladéš či Pákistán (60,4 %) Nejnižší procento je naopak v USA nebo Kanadě (pouze 0,8 %)

Druhým odvětvím, kde jsou ženy nejčastěji zaměstnané je maloobchod a velkoobchod – to se týká především žen z Evropy (17,7 %). Naprosté minimum žen je zaměstnaných v oblasti těžby. Ty jsou převážně zaměstnány v arabských zemích (0,6 %).³⁷ Úlohou každého státu by mělo být zajištění rovných příležitostí všem občanů a občanek. Nemělo by docházet k diskriminaci nebo naopak zvýhodnění, především na základě pohlaví (ale také rasy, věku, náboženského vyznání apod.)

---

³⁶ TOMEŠ, J., ed. *Ženy ve spektru civilizací: (k proměně postavení žen ve vývoji lidské společnosti)*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-009-4 str. 33.

³⁷ *World Employment Social Outlook, Trends for Women 2017*, International Labour Organization, ISBN: 978-92-2-130834-8.

3.3 Zaměstnanost žen v ČR

Česká republika stále patří k zemím, které charakterizuje velmi vysoká zaměstnanost žen. I přes tuto skutečnost počty nezaměstnaných žen přesahují muže téměř ve všech věkových skupinách. Samotná struktura české ženské pracovní síly se ale výrazně liší – především profesní charakteristikou, ale také délkou pracovních úvazků. V porovnání s ostatními státy jsou ženy v České republice v pracovním procesu po nejdelší etapu svého bytí.

Na rozdíl od vyspělých zemí či nadnárodních struktur jako je Evropská unie, nejsou v České republice otázky související z podmínkami zaměstnanosti žen a s pozicí žen na trhu práce pokládány za důležité.³⁸ V českém kontextu se ukazuje, že je nestálost na trhu práce převážně vyšší u žen v souvislosti na skutečnou či zaměstnavateli předjímanou potřebou sladění pracovního a rodinného života.

3.3.1 Kariérní růst žen v ČR

Pouze 10 % žen se vyskytuje na vyšších profesních pozicích, z toho pouhá 4 % působí v top managementu – ať už na ekonomických, politických či jiných pozicích. Údajným problémem téhle nerovnosti by měla být absence „dravosti“ a sebevědomí žen a rovněž neschopnost přijímat výzvy.

Je nutné zde zdůraznit, že až 60 % absolventek vysokých škol tvoří ženy, které jsou ale v současnosti brány spíše tak, že zanedlouho odejdou na mateřskou dovolenou a nepovažují se tak za potenciální zaměstnankyně. Ačkoli je otázka samotné mateřské a rodičovské dovolené velmi složitá a různorodá, ráda bych zde doplnila fakt, že v praxi může nastat situace, kdy jsou ženy pro tuhle „nezbytnou“ kapitolu svého života umístovány na podřadné pozice nebo je s nimi uzavřen částečný úvazek. Nezisková organizace Gender Studies v roce 2016 zveřejnila „Nejčastější překážky žen na pracovním trhu“³⁹, kde hned na druhém místě obsadilo svůj post mateřství. V současné době tak můžeme s jistotou říct, že kariérní růst žen je provázen jednoduchým charakterem. Ten tkví v tom, že ženy jsou stále jistým

---

³⁸ ČERMÁKOVÁ, M., Sociologický ústav AV ČR, Praha, Sociologický časopis, XXXIII, (4/1997) *Postavení žen na trhu práce*, str. 390.

³⁹ KUBÁLKOVÁ, P., *Podpora kariérního růstu žen*. Gender Studies, 2016, str. 10.

způsobem považovány za ty, které se mají starat o rodinu a domácnost. Otázkou zde potom zůstává, do jaké míry se ženy budou rozhodovat mezi založením rodiny (a možného naplnění vnitřní psychické spokojenosti) a profesním růstem.

3.3.2 Skleněný strop

Skleněný strop neboli také *glass ceiling*, je používán zejména ve zkoumané oblasti genderové problematiky.

Pojem strop nám představuje jakousi bariéru, kterou žena v profesním životě není schopná překonat. Pokud k tomu dodáme metaforu „skleněný“ znamená to, že žena je schopna vidět skrz bariéru, pozorovat vyšší funkce na které by měla kvalifikaci a které by jako zaměstnanec zvládala, ovšem není skrz bariéru i přes všechny klady vpuštěna.

U skleněného stropu *„může jít o preferenci některých žen nevěnovat se kariérenímu rozvoji, ale spíše je pravděpodobné, že ženám něco nebo někdo brání v postupu. Mechanismus je tak jemný, že není vidět – je to čisté sklo.“*⁴⁰

3.3.3 Děravé potrubí

Ženy a dívky zde metaforicky propadávají děravým potrubím, které by mělo symbolizovat vzdělávací a následně také profesní růst. *„V praxi to znamená, že jsou ženy a dívky odrazovány od předmětů jako matematika a fyzika a následkem toho se ve všech fázích vzdělávacího procesu postupně snižují jejich počty ve vědních a technických oborech.“*⁴¹

Jako stejný příklad může posloužit i rodičovská dovolená, po které se u žen nemusí očekávat návrat do profesního života a tím i zapojení se do celého kariéreního či vzdělávacího rozvoje. Tato skutečnost může ovšem platit i v případě, kdy se pro rodičovskou dovolenou rozhodne muž. Je ale důležité zdůraznit, že v tomto případě nebývá očekávána jeho setrvačnost v domácnosti a nezapojení se tak znovu do kariéreního procesu.

---

⁴⁰ KUBÁLKOVÁ, P., *Podpora kariéreního růstu žen*. Gender Studies, 2016, str. 4.

⁴¹ Tamtéž. Str. 4.

3.4 Rovnost v odměňování

Pokud se zde zaměříme pouze na území České republiky, je důležité říct, že se v rámci Evropské unie Česká republika řadí mezi skupiny s nejvyšším rozdílem (22,5 %) v samotném odměňování. Ženy v Evropské unii vydělávají za hodinu v průměru o 16,4 % méně než muži.⁴² Rozdílnost v odměňování je jevem komplexním.

*„Podílí se na něm množství faktorů, které souvisí s genderovou strukturou pracovního trhu, s praxemi a systémy odměňování na pracovištích, s nedostatečným řešením sladování pracovních a rodinných povinností, ale také s genderovými stereotypy, které si spojujeme s rolemi žen a mužů a následně s volbou jejich vzdělávacích drah a povolání“.*⁴³ V porovnání se svými mužskými kolegy pobíraly ženy do roku 1875 o pětinu nižší plat. Platová nerovnost byla zdůvodněna tím, že učitel ze svého platu musí uživit rodinu, kdežto učitelka díky celibátu disponuje mzdou sama.⁴⁴

Nerovné odměňování žen a mužů představuje nepochybně významnou nerovnost, která se dá ovšem velmi jednoduše změřit a může se tak učinit její viditelnost.

3.5 Zastoupení žen v politice

Zastoupení žen v politice se jistě neobejde bez pojmů jako antidiskriminační zákon nebo také poslanecké kvóty.

Podle internetového portálu Fórum 50 % je zastoupení žen v politice v průměru mezi 20 %. K roku 2018 se objevuje ve vládě ČR celkem 5 žen, který tvoří průměrný podíl za celé funkční období 29,4%.⁴⁵ V České republice máme tzv. antidiskriminační zákon, který se zabývá diskriminací na základě věku, rasy

---

⁴² EUROPA – European Union website, the official EU website [online z 01.12.2018]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/gender-equality-cs.PDF>.

⁴³ KRÍŽKOVÁ, A., VOHLÍDALOVÁ M., *Aktuální rozdíly v odměňování žen a mužů v ČR: Hlubková analýza statistik a mezinárodní srovnání*. Str.4.

⁴⁴ TOMEŠ, J., ed. *Ženy ve spektru civilizací: (k proměnám postavení žen ve vývoji lidské společnosti)*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-009-4. str. 60.

⁴⁵ Ženy v české vládě. *Aktuality: Fórum 50 %* [online z 17.11.2018]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/temata/statistiky-analyzy-vyzkumy/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice/vlada-cr>.

či orientace, ovšem otázka ženské problematiky se zde nijak víc nerozvíjí. Argument, který se zde vyskytuje již od vlády prezidenta Václava Klause je ten, že žádný podobný zákon zabývající se ženskou otázkou nepotřebujeme, jelikož se u nás žádná diskriminace žen nekoná.

3.6 Zastoupení žen ve statutárních orgánech

„České firmy na pražské burze nemají ve statutárních orgánech ženy žádné, nebo maximálně jednu. Průměrně tvoří ženy 5 % členek dozorčích rad (to znamená 3 ženy oproti 66 mužům) a 13 % členek představenstev (to znamená 6 žen oproti 52 mužům) těchto firem.“⁴⁶

Jak už zde bylo řečeno, na ženy je (nejen) ve firmách nahlíženo jako na potenciální matky nebo také ženy v domácnosti. Důsledky diskriminace poté zákonitě dopadávají i na bezdětné ženy. Pokud se žena po založení rodiny rozhodne budovat svou kariéru i nadále, je v mnoha případech odsouzená k částečnému úvazku – který znemožňuje možný kariérní růst. *„Z tohoto vyplývá odůvodněná obava, že zejména v případě státních firem se velmi nízké zastoupení žen ve vysokých politických funkcích nepřijatelně promítá do nízkého zastoupení ve vedení firem“.*⁴⁷ Můžeme se tedy domnívat, že kritérium kvalifikace není hlavním kritériem, podle kterého se rozhoduje.

---

⁴⁶ Otevřená společnost žen a mužů ve vedení veřejných firem kótovaných na burze. Otevřená společnost, o. p. s. Praha 2., PDF. Str. 3.

⁴⁷ Tamtéž, Str. 5.

4 Pozitivní diskriminace

Diskriminace pochází z latinského slova *discriminare* (rozlišovat). Dnes je toto slovo spojováno zejména s negativním postojem k nějaké skupině na základě pohlaví, rasy nebo náboženství. Pozitivní diskriminace je zaměřená na určitou skupinu lidí, která má za cíl předcházet a následně vyloučit samotnou diskriminaci. Americká psychologická asociace vymezila tento pojem následovně: *“O pozitivní diskriminaci lze hovořit tehdy, jestliže je vynakládáno záměrné úsilí s cílem zajistit, že v pracovní a vzdělávací oblasti nedochází k diskriminaci, musí být zajištěny rovné příležitosti.”*⁴⁸ Samotný rozsah pozitivní diskriminace se pohybuje od politiky, profesní zaměstnanosti až po vzdělání a různorodé veřejné a zdravotnické programy. Jako hlavní cíl pozitivní diskriminace můžeme vnímat minimalizaci rozdílů mezi zvýhodňovanými a znevýhodňovanými skupinami a následnou kompenzací znevýhodnění.

Jak už jsem uvedla výše, pozitivní diskriminace je spojována zejména s určitou skupinou lidí na základě pohlaví, rasy aj. Důvodů pro diskriminaci je ovšem mnohem víc. My si zde ale rozlišíme nejzákladnější škálu, a to je diskriminace na základě: pohlaví, rasy, věku, zdravotního postižení, sexuální orientace a v poslední řadě náboženství. Mezi další, méně viditelné důvody patří jazyk, sociální původ, hodnota majetku, členství v různých politických stranách atd. Největším problémem se v tomto okamžiku stává fakt, že diskriminační důvody nejsou nijak ohraničené a nemají nastavené žádné mantinely. To v praxi znamená, že jakékoli rozdílné zacházení může být následně klasifikováno jako forma diskriminace.

Jelikož je mé téma zaměřeno především na problematiku feminismu, rozebrala bych zde pouze diskriminační důvod na základě pohlaví, který se v poslední době stal jedním z nejrozšířenějších důvodů. Nemusím asi objasňovat fakt, že skupinou, která zde figuruje jako znevýhodněná, jsou ženy. Tohoto znevýhodnění si můžeme všimnout především na trhu práce. V roce 1979 vznikla tzv. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, kterou můžeme označit jako vyvrcholení

---

⁴⁸ NOLEN-HOEKSEMA, S., *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda*. Vyd. 3., přepr.. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0083-3. str. 669.

mezinárodněprávní snahy o zrovnoprávnění žen. Úmluva tak zdůrazňuje fakt, že členské státy jsou povinny zabezpečit rovnoprávnost žen a mužů a zakazují tak diskriminaci na základě pohlaví (a to především na trhu práce)⁴⁹. Je pro nás stále otázkou, jestli je úmluva natolik dodržována, co se týče příkladu otázky na ženino těhotenství/mateřství. Jelikož pouze ženy je možné odmítnout z důvodu jejich těhotenství, jedná se tedy o diskriminaci na základě pohlaví. Zaměstnavatelé se často dopouští tohoto jednání skrytě, ovšem nejenom v otázce mateřství, ale také v odměňování, které u žen bývá nižší než u mužů. Příčinou těchto kroků a jednání by mohl být zažitý stereotyp muže jako živitele rodiny. Otázkou poté zůstává, jestli se naše společnost dokázala v tomhle stereotypním uvažování posunout zase o kus dále a přijmout fakt, že i žena může zaopatřit rodinu – ovšem musí jí to být z finančního hlediska umožněno. Stát by se tedy měl v této věci více angažovat, podporovat ženskou zaměstnanost, a naopak také podporovat mužskou populaci v oblasti péče o rodinu a děti.

4.1 Pozitivní akce

Pozitivní akce souvisí s pojmy rovnosti a nediskriminace. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, cílem pozitivních akcí je umožnit diskriminovaným skupinám dostat stejných podmínek (nebo také rovnosti) jako běžní občané. Opatření, která jsou přijatá s tímto cílem a postupem se tedy nazývají pozitivní akce (také afirmativní akce). Poprvé byly pozitivní akce zavedeny ve Spojených státech v 30. letech 20. století, aby vyrovnaly předchozí křivdy užívané v zaměstnání proti členům odborů, později také ve prospěch válečných veteránů.⁵⁰ Celkové užití pozitivních akcí vytváří (podobně jako celá problematika ohledně feminismu) velkou kontroverzi. I tyto akce nacházejí své kritiky, kteří hlásají, že *„jejich koncepce mají fatální důsledky, a že by proto měly být z rejstříku možných nástrojů využívaných k úpravě nerovnosti na trhu práce odstraněny“*⁵¹ Je nutné si uvědomit, že pozitivní akce jsou krátkodobá opatření, jejichž cílem je především narušit zažité stereotypy a nerovnost ve společnosti.

---

⁴⁹ ŠTANGOVÁ, V. Rovné zacházení a zákaz diskriminace v pracovním právu. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010. str. 69.

⁵⁰ AEBERHARD-HODGES, J., International Labour Review 1999/3, speciální vydání: *Ženy, gender a práce*, str.1.

⁵¹ Tamtéž.

4.1.1 Země uplatňující pozitivní akce

„Lidé v různých částech světa ještě pořád vydávají různé zvuky, ale dnes už všichni říkají více méně stejné věci“ (Ernest Gellner)

Více než 20 zemí přijalo zákon, umožňující provádět pozitivní akce v oblasti zaměstnávání a to na bázi rasové, příslušnosti pohlaví nebo zdravotního stavu.⁵²

Na počátku uplatňování pozitivní akce se bral ohled především na vyrovnání diskriminovaného afroamerického obyvatelstva. Od 60. let se začala do povědomí dostávat i diskriminace z důvodu genderu. Může se zdát, že z těchto opatření profitují nejvíce ženy, ovšem pozitivní akce zohledňují také muže. Navzdory tomu, jak se celkově rozšířily programy afirmativních akcí, jsou organizátoři často nedostatečně odvážní k činům, jako je například zavedení kvót.⁵³

Například ve Spojených státech jsou „politiky afirmativních akcí“ značně zpochybňovány, ačkoli málo amerických občanů ví o existenci těchto politik i v jiných zemích. Můžeme také říct, že se tyto argumenty v různých zemích dovolávají k historickým tradicím, které se můžou jevit jako výrazně americké. Celá agenda afirmativních akcí byla zahájena administrativou prezidenta Lyndona B. Johnsona a byla určena čistě pro Afroameričany. S postupem času se afirmativní programy začaly vztahovat i na ženy a zdravotně postižené. Spojené státy tak postavily pevné základy pro pozitivní akce, a jsou „hlavními“ aktéry, co se týče tvůrčích diskuzí a inovací ohledně pozitivní diskriminace jako takové. Příkladem další země nám poslouží Norsko, kde byl v roce 1998 přijat předpis o zvláštním zacházení s muži, který upravuje *„zavádění opatření ve prospěch mužů v těch zaměstnáních, kde jsou podprezentováni, např. při vzdělávání a péči o děti, a to prostřednictvím rekvalifikací a vytvářením pracovních příležitostí.“*⁵⁴

Jako další příklad nám může posloužit Portugalsko, kde se dle zákona musí objevovat na kandidátních listinách alespoň 1/3 z každého pohlaví. Prezident

---

⁵²Teorie genderu: afirmativní akce/positivní opatření: Fórum 50 %. Aktuality: Fórum 50 % [online z 16.12. 2018] Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/teorie-genderu-afirmativni-akce-positivni-opatreni>.

⁵³ SOWELL, T., *Affirmative Action Around the World: An Empirical Study*. Yale University Press, 2004. ISBN: 978-0300107753. str.2

⁵⁴ Tamtéž.

Portugalska ovšem tento zákon k dnešnímu dni nepodepsal. V Jihoafrické republice je zase nedostatečné zastoupení afroamerické komunity na školách. Těm je poskytován nepřeborný množství mentorských kurzů – jak se na školy dostat.

V Brazílii se v posledních dvou desetiletích rozvíjí programy pozitivních akcí na nejprestižnějších veřejných univerzitách. Tyto akce (stejně jako ve většině zemí) jsou spjaty s obavami, ohledně lidských práv a sociální spravedlnosti. Brazilská vláda se k pozitivním akcím vyjádřila tak, že v nich vidí „správnou věc“ po letech odmítání rasové nerovnosti.⁵⁵

Výsledky působení afirmativních programů se i k dnešním dnům jeví nejednoznačně a tak se ani země, kde jsou tyto programy uplatňovány nemohou zcela shodnout na tom, jak přínosné pro ně jsou. Nesmíme opomínat na fakt, že programy měly působit jako prozatímní řešení a i přes to, například v Indii, po 20 letech praktikování afirmativních programů, byla jejich existence v politice prodloužena. Indie nám tedy může posloužit jako jeden z příkladů, na které je možné si ukázat důsledky afirmativních akcí, který zlepšují blahobyt zaostalých komunit, které jsou definovány především jejich systémem kast.⁵⁶

4.1.2 Argumenty pro a proti

Argumenty pro afirmativní akci

Politika afirmativních programů je obvykle obhajována na základě čtyř primárních důvodů.

1) Princip kompenzace křivd

Jako první se uvádí náprava jisté diskriminace v minulosti (princip kompenzace křivd) která vychází z toho, že současný stav, ve kterém patří určitá skupina mezi znevýhodňovanou menšinu, má svůj původ v utlačování této skupiny v minulosti. „Říká, že studenti z řad menšin by měli mít přednost proto, aby se odčinily dosavadní dějiny diskriminace, které je uvrhly do nespravedlivé nevýhody“. Takové uvažování

---

⁵⁵ *Affirmative action around the world*. [online]. Copyright. 2010 [cit. 2.02.2019]. Dostupné z: <https://theconversation.com/affirmative-action-around-the-world-82190>.

⁵⁶ SOWELL, T., *Affirmative Action Around the World: An Empirical Study*. Yale University Press, 2004. ISBN: 978-0300107753. str.23

nakládá s přijetím na vysokou školu primárně jako s určitým dobrodiním pro dotčeného studenta a snaží se toto dobrodiní přidělovat tak, aby se tím kompenzovalo přechodí bezpráví a jeho přetrvávající účinky.⁵⁷ Tudíž je na čase, aby nespravedlnost dostála svého napravení.⁵⁸ Tento argument je s největší pravděpodobností tím nejsilnějším pro afirmativní akce a taky tím nejsilnějším například v USA, kde odráží především minulost afroamerického obyvatelstva. Afirmativní akce se vyvinula zejména jako součást boje diskriminovaných menšin a žen. Její opodstatnění tedy spočívá přinejmenším zpočátku na legitimitě tohoto boje.⁵⁹ Prezident Johnson použil analogii, kterou hájil tento argument následovně: „Neberte osobu, která byla po mnoha let uvězněna v řetězech a z čista jasna odpoutána, nestavte ji na startovní čáru závodu a neříkejte jí „nyní můžete svobodně soutěžit se všemi ostatními“. Nemůžete přece věřit tomu, že jste byli naprosto spravedliví.“⁶⁰ Ačkoli jsou všechny tyto argumenty opodstatněné a cílem je kompenzovat toto historické bezpráví otroctví, vystupuje v této souvislosti otázka, co nám poslouží jako garance k tomu, že se veškeré formy tohoto napravování nebudou uplatňovat na lidech, kteří se onoho historického bezpráví žádným způsobem neúčastnili?

2) Redistribuce statků

Jako další z argumentů je uváděn pojem redistribuce statků, což znamená, že společnost má zájem o dosažení rovnosti a je tak nutné se pomocí redistribuce statků pokusit o to, aby byla nerovnost odstraněna a byla nahrazena skutečnou rovností. Tento argument může svou myšlenkou připomínat výše zmíněnou kompenzaci křivd, ale jeho východiska jsou značně odlišná. Tento argument izolovaně pozoruje nerovné rozložení statků ve společnosti, a nezajímá se o důvody objektivně pozorovatelných rozdílů. Redistribuce statků se má pokusit o to,

---

⁵⁷ SANDEL, M., J. *Spravedlnost: co je správné dělat*. Přeložil Tomáš CHUDÝ. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3065-6. str. 180.

⁵⁸ BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., Kühn, Z. (eds.) *Rovnost a diskriminace*. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 28 ISBN 978-80-7179-584-1.

⁵⁹ KELLOUGH, J. Edward. *Understanding affirmative action: politics, discrimination, and the search for justice*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, c2006. ISBN 978-1589010895. str. 76

⁶⁰ Tamtéž. Str. 77-78

aby se přerozdělily společenské hodnoty a především statky takovým způsobem, aby se v dané společnosti dosáhlo plné rovnosti.

3) *Argument rozmanitosti (diverzitou)*

Rozmanitost je důležitým symbolem a vzdělávacím prostředkem. Louis P. Pojman ve svém článku „*The Case Against Affirmative Action*“ poukazuje na zajímavou tezi, tedy tu, že „...*rasově různorodé komunity potřebují rasově různorodou policejní sílu, má-li policie získat důvěru všech částí komunit tak, aby se jedna část komunity necítila ovládána druhou částí*“⁶¹. Rozmanitost nám dává tedy tu možnost, rozšířit si naše morální obzory a ocenit krásy života. Je nutné zdůraznit, že i přes všechno, co nám rozmanitost poskytuje, je nedostačující přehodnotit morální podmínky a zacházet tak s každým člověkem naprosto stejně. Pojman ve svém článku popisuje příklad, kdy mu nezáleží na tom, jakou odráží rasovou nebo genderovou rovnováhu skupina chirurgů, ale záleží mu na tom, zda jsou dostatečně kvalifikováni k vykonávání operací. Podobně je to i s piloty letadel, vojenskými vůdci nebo vysokoškolskými profesory. „*Člověk nemusí být bílý aby mohl učit a oceňovat díla Shakespeara...*“⁶² Samotný argument tak spočívá obzvláště v tom, že integrace a rozmanitost v rámci organizací tak přináší obecně žádoucí výsledky. Rozmanitost je jednoznačně cenná, protože vytváří sílu například v zaměstnání a může tak vést k produktivitě či lepšímu výkonu. Obecně totiž rasová, etnická nebo sexuální rozmanitost vytváří rozmanitost informací a různých perspektiv, které se mohou jevit jako blahodárné.⁶³ Argumentace rozmanitosti je také obohacující v tom smyslu, že když „*univerzita vybavuje příslušníky znevýhodněných menšin předpoklady k tomu, aby zaujali vedoucí pozice v klíčových oblastech veřejného a profesního života*“⁶⁴ a tím tedy zákonitě podporuje všeobecné blaho. Tato skutečnost

---

⁶¹ POJMAN, Louis P. (1998). *The Case Against Affirmative Action*. International Journal of Applied Philosophy. Str. 5.

⁶² Tamtéž.

⁶³ KELLOUGH, J. Edward. *Understanding affirmative action: politics, discrimination, and the search. For justice*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, c2006. ISBN 978-1589010895. str.79

⁶⁴ SANDEL, M., J. *Spravedlnost: co je správné dělat*. Přeložil Tomáš CHUDÝ. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3065-6. str. 181

se neodráží pouze na akademické půdě, nýbrž i v zaměstnání, kde se může jednat o rozmanitost mezi pohlavím.

4) *Integrace menšin*

Posledním argumentem je snaha dosáhnout budoucí rovnoprávnosti a integrace pro všechny členy společnosti.⁶⁵ Pokud se opět podíváme na menšinové skupiny v USA, tak si můžeme všimnout, že se na vrcholných pozicích ať už ve veřejném či soukromém sektoru takřka nenachází. Politika pozitivních opatření tak může sloužit jako pomyslná brána, díky ní se menšinovým skupinám otevře cesta k elitnímu vzdělávání a následně i elitním pracovním pozicím. Pokud se zástupci menšin začnou pomocí afirmativní akce dostávat na univerzity, logicky bude z univerzit vycházet i více absolventů z menšinového prostředí, které se díky tomu dostanou na takové pracovní pozice, kde jsou jinak podreprezentováni.

Tyto důvody mohou být jistě použity nezávisle na sobě. Všechny důvody pro afirmativní akci představují odlišné obhajoby a odlišné představy prostředků. Jeden ze zajímavých argumentů (ovšem ne tak populárních) se nazývá stereotypní hrozba. Pojem stereotypní hrozby znamená, že diskriminovaný jedinec ví, že se nachází v kruhu negativního stereotypu. Příkladem nám může posloužit to, když se muž a žena hlásí na matematický obor – žena si zde je vědoma, že má menší šance než muž, protože má v mysli zakořeněné mínění, že ženy v matematice nejsou zdaleka tak dobré, jako jsou muži.⁶⁶ Argumenty pro afirmativní akce by nám měly předkládat způsoby, jak zajistit toleranci a rozmanitost ve společnosti. Pomáhat tak tedy znevýhodněným skupinám a lidem, kteří přicházejí ze zemí, které nedokázaly vytvořit příznivé podmínky pro jejich životy a jinými slovy můžeme říct, že poskytují každému jedinci rovné příležitosti.

---

⁶⁵ CAHN, Steven M. *The affirmative action debate*. 2nd ed. New York: Routledge, 2002. ISBN 978-0415938679.

⁶⁶ Affirmative Action, Psychological Data and the Policy Debates – Faye J. Crosby and Aarti Iyer, Susan Clayton, Roberta A. Downing. *American Psychologist*. February 2003. str. 103.

Argumenty proti afirmativní akci

Důvody proti afirmativní akci budu převážně čerpat z článku *The Case Against Affirmative Action*, jehož autorem je Louis P. Pojman a který pro mě byl v této problematice stěžejní.

Argumenty proti politice afirmativních akcí lze rozdělit do dvou hlavních kategorií:

- 1) O nespravedlnosti;
- 2) O neúčinnosti programu.

*Afirmativní akce odmítají v průměru tři čtvrtiny národa (81 % bělochů a 46 % Afroameričanů = průzkum zveřejněný v The Washington Post National Weekly Edition)*⁶⁷. Ve Spojených státech se největší výtká týká především toho, že afirmativní akce a programy zaměřené na pomoc diskriminovaným skupinám porušují 14. dodatek Ústavy a Občanského zákona U.S.⁶⁸ Kritikové se shodují především na tom, že afirmativní akce oslabují vůli menšin, které následující generaci vychovávají v utkvělých myšlenkách, že jsou pro ně připravené pomocné a speciální síly, například při přijímacím řízení na univerzity a následně také při hledání zaměstnání. Politika afirmativních akcí ale nemá pozitivní dopad ani z morálního hlediska, kdy je znevýhodněným skupinám neustále vštěpována méněcennost a neschopnost běžného fungování ve společnosti.

Kritikové také často mluví o tzv. „opačné diskriminaci“, která představuje to, že se do diskriminující skupiny paradoxně dostávají předtím nediskriminovaní lidé. Argumentují tím, že taková opatření zkreslují a podlamují účinnost působení trhu práce a školství. Studenti nebo pracovníci, kteří jsou do funkce zařazeni prostřednictvím afirmativního opatření, často nejsou na jejich úkol připraveni. Tato skutečnost není dobrá jak pro společnost nebo univerzity, tak ani pro samotné jedince, kteří mohou dostat pocitu snížení sebeúcty a udržování tak rasového stereotypu, že tito lidé musí být „hloupi“. Někteří z odpůrců argumentace diverzitou také poukázali na zajímavou tezi, a to je ta, že čím více se bude přijímat diskriminovaných jedinců na univerzity, na které nemají dostatečné znalosti nebo

---

⁶⁷ AFFIRMATIVE ACTION čili POZITIVNÍ DISKRIMINACE. [online z 14.12.2018]. Dostupné z: <https://www.euportal.cz/Articles/1288-affirmative-action-cili-pozitivni-diskriminace.aspx>.

⁶⁸ Tento dodatek zaručuje všem občanům spojených států svobodu a rovná práva.

schopnosti, tím více jich také nedostuduje nebo se budou potýkat s horšími výsledky. To poté vytvoří statistiky, které se budou jevit negativně pro diskriminované jedince, kteří se opět objeví v tom bludném kruhu „hloupých“ lidí a také těch, kteří potřebují pomoc. Pokud by se ovšem u uchazečů na univerzity nezohledňovala jejich rasa, nebo sociální postavení, většina by poté byla přijata na univerzitu, která odpovídá jejich schopnostem a dovednostem a byli by tak schopni studium řádně ukončit. Tato námitka se nedovolává toho, že by „*pozitivní diskriminace byla nespravedlivá jako celek, ale že pravděpodobně nedosáhne svého cíle a nadělá tak více školy než užitku.*“⁶⁹

Opatření jsou ovšem údajně také špatně plánovaná a dovolují oklamat statistiku. Především pokud jde o rasově založené programy, které – podle kritiků jenom prohlubují rasovou nenávisť.⁷⁰ Při argumentech proti afirmativní akci, zazněla také kritika toho, že si žádná diskriminovaná menšina nezaslouží být jakýmkoli způsobem zvýhodňována a upřednostňována. Zástupci menšinových skupin musí tak dosáhnout úspěchů vlastní snahou, bez pomoci programů, které poskytuje afirmativní akce.

4.1.3 Zhodnocení argumentů pro a proti

Každý argument má v sobě zcela určitě něco přínosného a zase naopak. Je nutné si připomenout, že při pozitivní akci jde především o vyrovnání a kompenzaci možností. Co se ale začíná objevovat jako čím dál více složitější, je fakt, aby se nezačala znevýhodňovat druhá skupina, na kterou se pozitivní opatření zprvu vůbec nevztahovalo. Není možné, aby ekonomové, nebo sociální vědci definitivně určili, zda jsou programy afirmativní akce spravedlivé či nikoli – jelikož spravedlnost nakonec není závislá na větší rovnosti ale na hodnotovém úsudku ohledně rovnosti.⁷¹ Afirmativní akce nejsou ani všemocné a nemohou dosáhnout toho, aby působily na všechny složky společnosti pozitivně. Proto se mnoho lidí staví na stranu proti pozitivní diskriminaci. Ne ani tak z důvodu diskriminujícího chování,

---

⁶⁹ SANDEL, M., J. *Spravedlnost: co je správné dělat*. Přeložil Tomáš CHUDÝ. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3065-6. str. 183

⁷⁰ HODGES-AEBERHARD, J., *International Labour Review*. 1999/3.

⁷¹ *Urban Institute/ Social and Economic Policy Research* [online z 03.01. 2019]. Dostupné z: <https://www.urban.org/sites/default/files/publication/50186/1000862-Affirmative-Action.PDF> str. 9.

ale proto, že se obávají jejich vlastní diskriminace na základě někoho jiného. Tato obava je samozřejmě pochopitelná a oprávněná. Osobně souhlasím s tím názorem, že je velice těžké vytvářet takové pozitivní opatření a programy, aby nebyly považovány za diskriminaci těch skupin, na které se tyto opatření nevztahují. Také se mohu přiklonit k řadám oponentů, kteří se domnívají, že afirmativní akce mohou povzbuzovat k rasovému napětí a pocity méněcennosti znevýhodněných skupin.

Jsem obeznámena s faktem, že pozitivní diskriminace a afirmativní akce jsou stále ještě velmi kontroverzní téma, nejen mezi odborníky, ale také mezi laiky, a tak se jeho uchopení ve prospěch diskriminovaných skupin bude ještě několik let dotvářet a formovat do takové podoby, kdy bude přijatelné ne všemi – ale alespoň valnou většinou. Shrnutí argumentů výborně popsal Louis P. Pojman ve svém článku: *„Martin Luther pronesl, že lidský rozum je jako opilý muž na koni, postavte ho na jednu stranu a on se převalí na druhou. Zdá se, že tomu tak je i v případě afirmativní akce. Ta se snaží napravit diskriminační nespravedlnost naší historie, naši sociální inženýři se angažují v nových formách diskriminační nespravedlnosti a díky tomu si myslí, že úspěšně nasedli na koně rasové harmonie, zatímco na druhé straně problému, se jim jenom ztratila.“*⁷²

Dle mého je velmi důležité si uvědomit, jak afirmativní akce mohou prohloubit stereotypy, kterých se následně snažíme zbavovat. Mít mnoho lidí různých ras nebo náboženského vyznání na pracovišti nebo univerzitě nutně neznamená různorodost názorů a znalostí. Nikdo z nás není stejný a tak ani není možné, aby lidé se stejnou barvou pleti, se stejným náboženským vyznáním nebo věkem museli mít stejné názory, dovednosti a zkušenosti. Afirmativní akce mají sloužit především k tomu, aby měli všichni lidé stejné příležitosti, nikdo nám ale nemůže zaručit to, aby se žádná osoba neupřednostňovala i na úkor toho, že bude méně kvalifikovaná nebo mít méně zkušeností a znalostí. Je to velmi slabá hranice, která odděluje afirmativní akce a diskriminaci zprvu nediskriminované skupiny. Proto by uplatnění těchto akcí mělo být nejdříve promyšleně formováno a až poté uplatňováno. Česká republika se může poučit z chyb ostatních zemí a zkusit tak vytvořit systém, který by vyhovoval všem. Otázkou poté ale zůstává to, zdali nám afirmativní akce

---

⁷² POJMAN Louis P. (1998). The Case Against Affirmative Action. *International Journal of Applied Philosophy*. Str. 14.

diskriminaci nebudou po celou dobu akorát prohlubovat. Všeobecně pozitivní diskriminace vyvolává značné kontroverze, které jistě budou nadále existovat, pokud budou uplatňovány preferenční formy v politice. Ať už se budeme zajímat o argumenty pro nebo proti pozitivní diskriminaci, zjistíme, že silnými důvody disponují obě dvě strany. Zastánci vidí pozitivní diskriminaci jako způsob, kterým zničí známky diskriminace a oponenti ji považují za neoprávněné porušení pojmu rovných příležitostí. V hloubavějším zamyšlení se nám ale zrodí myšlenka toho, že většina oponentů proti afirmativní akci většinou dostala nějakého zvýhodnění, nebo z toho měli prospěch. „*Celá diskuze nakonec skončí, jakmile bude překonána diskriminace menšin a žen do té míry, že bude obtížné, ne-li nemožné nedostatečné zastoupení najít.*“⁷³ Doufejme, že jednoho dne bude tento cíl dosažen.

4.2 Kvóty v poslaneckých sněmovnách

Kvóty – stále velmi kontroverzní téma, které si nachází své příznivce ale ovšem i odpůrce. Kvóty pro nás představují velmi „jednoduchou“ cestu k tomu, abychom dosáhli rovného působení žen a mužů (nejen) v politice. Jsou ale i v několika případech označovány za tvrdé opatření pozitivní akce.

Postup kvót praktikuje již téměř 60 zemí na světě, mezi které patří například Belgie, Slovinsko, Francie anebo naši sousedé – Polsko. Přestože ženy tvoří polovinu světové populace (a také 60 % absolventů vysokých škol) tak je jejich působení v politické sféře mnohem nižší než působení mužů. Ředitelka internetového portálu „*fórum 50 %*“ Jana Smiggels Kavková uveřejnila následující text v jednom ze svých článků „*Pro kvóty jsou typické dvě věci: za první to, že spolehlivě fungují, za druhé, že je nikdo nechce.*“⁷⁴ Argumenty proti zavedení kvót do politiky jsou různé. Hlavním argumentem je, že kvóty jsou nedemokratické nebo nespravedlivé. Jeden z dalších argumentů proti kvótám zase uvádí to, že kvóty jsou natolik nespravedlivé především v tom, že se jedné skupině dává přednost před tou druhou (která by se samozřejmě mohla jevit jako kvalifikovanější či vzdělanější).

---

⁷³ ELLOUGH, J. Edward. *Understanding affirmative action: politics, discrimination, and the search. For justice.* Washington, D.C.: Georgetown University Press, c2006. ISBN 978-1589010895. str. 92

⁷⁴ Blog: Čas na kvóty v politice: Fórum 50 %. *Aktuality: Fórum 50 %* [online z 19.01. 2019]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/cas-na-kvoty-v-politice>.

Také nám zde vyvstává jeden z nejviditelnějších argumentů, a to je ten, že se díky kvótám do politiky dostanou tzv. nekvalitní ženy. Rozšířená, byť mylná představa je ta, že díky kvótám budou ženy dostávat jejich funkce pouze proto, že jsou ženy. O tom ale kvóty nejsou – pro zvolení ženy do jisté funkce, musí být také zohledňováno její vzdělání, kvalifikace pro danou profesi apod.⁷⁵ Kvóta je direktivní prvek a z historického hlediska měla jakákoli společnost proti podobným direktivám výhrady, neboť je považovala za zásah do vlastních práv. S nárůstem počtu různých kvót rostl přímo úměrně i odpor společnosti proti jejich přijímání.

Otázkou zde tedy zůstává, kdyby vše bylo jako doposud, kdyby záleželo na vzdělání jedince, jeho kvalifikaci nebo zkušenostech, byly by kvóty vůbec potřeba?

Abychom zde nemluvili pouze o argumentech proti, bylo by namístě vyzdvihnout i pár argumentů, které se staví na stranu kvót. Ať už jde o to, že zkušenosti žen jsou v politickém životě potřebné nebo že nejlépe fungující politika je ta, kde se ženy a muži vzájemně doplňují.

Pokud ženy tvoří polovinu světové populace, pak by bylo určitě na místě, aby jejich zastoupení v politice bylo viditelné.

Nízká reprezentace žen v politice by tedy mohla evokovat fakt, že se v kultuře stále objevují společenské faktory, které tvoří bariéru mezi ženami a muži ve veřejném působení.

---

⁷⁵ Blog: Čas na kvóty v politice: Fórum 50 %. *Aktuality: Fórum 50 %* [online z 19.01. 2019]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/cas-na-kvoty-v-politice>.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala feminismem jako politickou ideologií, poté otázkou pozitivní diskriminace a větší důraz jsem kladla na afirmativní akce, kde jsem poukazovala na nejvýraznější argumenty pro a proti.

Feministická problematika a vnímání genderové nerovnosti mezi mužem a ženou, je i v naší moderní společnosti neustále zakořeněno jako kontroverzní a problémové téma. Mým cílem bylo objasnit některé pojmy těchto problematik tak, abych mohla být alespoň minimální součástí nápravy samotného vnímání feminismu nebo rovnoprávnosti

Právní postavení žen nejen v různých vyspělých částech světa, ale i v České republice může na první pohled vypadat tak, že není co napravovat a že ženský aktivismus v dnešní, moderní společnosti již není potřebný. V mé práci se ale vyskytují kapitoly, které potvrzují, že je ženám stále – na základě utkvělých stereotypů – odepíráno ve většině případů elitní zaměstnání, studium oborů určené pouze „pro muže“ a další rovnocenné možnosti. Aktuální téma, jako jsou mzdy, které pro ženy představují mnohem menší částky než pro muže, nám pouze dokazují, jak se o problémech mluví, ale jejich řešení je stále v plenkách. Odhalují se nám zde tak další výrazné rezervy v přístupu k tomuto problému, který má zákonitě spojitosti s celkovým chodem státu a fungováním společnosti. Způsoby řešení tohoto problému se často tříští a neřeší se komplexně. Ve své práci se zaměřuji nejen na rozdíly v odměňování mezi ženou a mužem, ale také na méně známé pojmy jako je dřavé potrubí nebo skleněný strop.

Prioritním cílem pro mě bylo rozebrání otázky pozitivní diskriminace, která je svou problematičností více než známá. Vzala jsem jej tedy od vzniku, zaměřila se na její důvody, země, ve kterých se uplatňuje a jaké jsou konečné důsledky tohoto uplatnění. Vyvrcholení pro mě představovaly argumenty pro a proti, které jsem se snažila kriticky rozebrat a vybrat z nich ty nejpřesvědčivější. Tato část práce odráží kontroverznost některých východisek. Mé osobní postavení k této problematice bylo v průběhu psaní mé práce neuspořádané a nebyla jsem naprosto

ztotožněna s vlastním postavením k afirmativním akcím a pozitivní diskriminaci obecně.

Stanovisko, ke kterému jsem se v průběhu práce dopracovala, bych zde jen stručně shrnula. Afirmativní akce jsou stále nedokonalé a nikdy nevyřeší problém diskriminace, protože ten vyžaduje právě ono komplexní řešení. Afirmativní akce jsou řešením dílčích problémů, kdy však svou snahou o jejich odstranění vytváří jiný problém a tím vlastně vytváří „začarovaný kruh“. Samotná medializace problému pozitivní diskriminace s sebou přinesla i vznik celé řady neziskových organizací, nadací, fondů a hnutí, z nichž si nemalá část z tohoto aktuálního problému udělala zdroj příjmů a to, že různé afirmativní akce vytváří ve svém důsledku zmiňovaný „začarovaný kruh“ jim náležitě vyhovuje. Taktéž jsem došla k závěru, že argumenty pro pozitivní diskriminaci jsou v některých myšlenkách značně naivní. Zejména v naplňování principu kompenzace křivd a v obhajobě argumentů pro integraci menšin. Afirmativní akce, se tak více než na odbourávání jakékoli diskriminace nevědomky zaměřuje na prohloubení stereotypů, které se s diskriminovanými menšinami objevují. Základní cíl celé myšlenky pozitivní diskriminace má být ale v odbourání, nikoli v prohlubování těchto stereotypů. Domnívám se, že prostor pro zlepšení je zde stále velký a že se samotná stylizace afirmativních akcí protáhne na dobu neurčitou a stává se tak „během na dlouhou trať“. Nicméně lze konstatovat, že se i přes oprávněné pochybnosti snaží – byť mnohdy nekoordinovaně – o nalezení cesty k odbourání diskriminace jako celku. V závěru mé práce také stručně rozebírám otázku kvót (zejména v poslanecké sněmovně) a totožně jako u pozitivní diskriminace i zde porovnávám argumenty pro a proti.

Na úplný a konečný závěr této práce, bych ráda dodala už jen to, že nemůžeme vychovávat další generace pod „pláštěm“ afirmativních akcí a připomínat jim tak jisté diskriminační prvky, které celou světovou společnost dlouhodobě provází. Každý jedinec, ať už jiné pleti, pohlaví nebo náboženské víry je odlišný a soudit bychom měli pouze na základě jeho dovedností, znalostí, kvalifikace a zkušeností. Dle mého by toto mělo být jediným měřítkem. V okamžiku, kdy se alespoň valné většině populace podaří zaujmout podobné stanovisko, nebude

již potřeba podobných programů ani opatření a naši energii budeme moc věnovat dalším nedokonalostem, kde řešení nebude záviset pouze na každém z nás.

Práci, kterou nyní máte v rukou, označuji jako svůj shrnující přehled problematiky feminismu a otázky pozitivní diskriminace, která mi byla velmi nápomocná v ujasnění si určitých pojmů a v hloubavějším zasazení mě samotné do celé této složité problematiky. Pomocí značného množství literatury a internetových zdrojů jsem získala podrobné informace a mohla tak ucelit svůj pohled na danou problematiku a její uchopení.

Seznam použité literatury

- AEBERHARD-HODGES, Jane. *International Labours Review* 1999/3. Speciální vydání: *Ženy, gender a práce*.
- BAHENSKÁ, Marie a Jana MALÍNSKÁ, ed. *Ženy a politika: (1890-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2014. ISBN 9788087782248.
- BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z.(EDS.) *Rovnost a diskriminace*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-584-1.
- CAHN, Steven M. *The affirmative action debate*. 2nd ed. New York: Routledge, 2002. ISBN 978-0415938679.
- CROSBY, F. J., IYER, A., CLAYTON, S., DOWNING, R. A. (2003). *Affirmative action: Psychological data and the policy debates*. *American Psychologist*, 58(2)
- ČERMÁKOVÁ, Marie. Sociologický ústav AV ČR, Praha. *Sociologický časopis*, XXXIII, (4/1997). *Postavení žen na trhu práce*.
- DIJK, Teun A. van. *Ideology: a multidisciplinary approach*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 1998. ISBN 978-0761956556.
- FRIEDAN, Betty. *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmlouvou a Epilogem autorky. Přeložil Jaroslava KOČOVÁ. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-893-2.
- FRIEDAN, Betty. *Life so far*. New York: Simon & Schuster Paperbacks, 2006. ISBN 9780743299862.
- HAVELKOVA, H. *První a druhá vlna feminismu: podobnosti a rozdíly*. In *Abc Feminismus*: Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228.
- HENDRYCH, Dušan. *Právníkový slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-740-5.
- HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 9788073801373.

- KELLOUGH, J. Edward. *Understanding affirmative action: politics, discrimination, and the search. For justice.* Washington, D.C.: Georgetown University Press, c2006. ISBN 978-1589010895.
- MALÍNSKÁ, Jana. Do politiky prý žena nesmí – proč? vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. a na počátku 20. století. Praha: Libri, 2005. Gender sondy. ISBN 80-86429-42-3.
- NAGL-DOCEKAL, Herta. *Feministická filozofie: výsledky, problémy, perspektivy.* Přeložil Hana HAVELKOVÁ. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-68-7.
- NOLEN-HOEKSEMA, Susan. *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda.* Vyd. 3., přeprac. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0083-3
- Otevřená společnost žen a mužů ve vedení veřejných firem a firem kótovaných na burze. Otevřená společnost, o. p. s. Praha 2. PDF
- POJMAN, Louis P. (1998). The Case Against Affirmative Action. *International Journal of Applied Philosophy.*
- POPOV, Nikolaj. *Feminism As a Political Ideology.* „Neofit Rilskju South-West University, Blagoevgard, Bulgaria, 2018.
- SANDEL, Michael J. *Spravedlnost: co je správné dělat.* Přeložil Tomáš CHUDÝ. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3065-6.
- SOWELL, Thomas. *Affirmative Action Around the World: An Empirical Study.* Yale University Press, 2004. ISBN: 978-0300107753.
- ŠTANGOVÁ, Věra. *Rovné zacházení a zákaz diskriminace v pracovním právu.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Monografie. ISBN 978-80-7380-277-6.
- TOMEŠ, Josef, ed. *Ženy ve spektru civilizací: (k proměnám postavení žen ve vývoji lidské společnosti).* Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-009-4.

VALDROVÁ, Jana. *Abc feminizmu*. Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228-3-2.

WALTERS, Margaret. *Feminism: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press, [2005]. Very short introduction. ISBN 978-0192805102.

Internetové zdroje

Affirmative action around the world. [online]. Copyright. 2010 [cit. 2.02.2019].

Dostupné z: (<https://theconversation.com/affirmative-action-around-the-world-82190>).

AFFIRMATIVE ACTION čili POZITIVNÍ DISKRIMINACE. Object moved [online z 14.12.2018]. Dostupné z: (<https://www.euportal.cz/Articles/1288-affirmative-action-cili-pozitivni-diskriminace.aspx>).

Blog: Čas na kvóty v politice: Fórum 50 %. *Aktuality: Fórum 50 %* [online z 19.01. 2019]. Dostupné z: (<https://padesatprocent.cz/cz/cas-na-kvoty-v-politice>).

Britannica.com/ Encyclopedia Britannica/Britannica.com [online]. Copyright 2019. Dostupné z: (<https://www.britannica.com>).

EUROPA – European Union website, the official EU website [online z 01.12.2018]. Dostupné z: (<https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/gender-equality-cs.pdf>).

EQUALITY – Meaning in the Cambridge English Dictionary. Cambridge Dictionary/English Dictionary, Translation and Thesaurus [online z 18.03.2019]. Cambridge University Press. Dostupné z: (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/equality>).

Feminismus a jeho současné podoby/ Centrum pro studium demokracie a kultury [online z 10.10. 2018] Copyright 2016. Dostupné z: (<https://www.cdk.cz/feminismus-jeho-soucasne-podoby>).

Gender mainstreaming: Fórum 50 %. *Aktuality: Fórum 50 %* [online z 02.11. 2018]. Dostupné z: (<https://padesatprocent.cz/cz/dokumenty-odkazy/strategicke-dokumenty/gender-mainstreaming>).

Jaroslav Zvěřina. *Feminismus a jeho současné podoby*. Revue politika 20.1.2004. [online z 09.10.2018] Dostupné

z: (<http://www.revuepolitika.cz/clanky/630/feminismus-a-jeho-soucasne-podoby>
ISSN: 1803-8468).

KODÍČKOVÁ, T. Gender a mezinárodní vztahy. [online z 10.11.2018]. Dostupné z:
(<https://mv.iir.cz/article/view/1155/1205>). PDF

KUBÁLKOVÁ, Petra. Podpora kariérního růstu žen. Manuál pro zaměstnavatele
Gender Studies, 2016 [online z 03.12.2018] Dostupné
z: (<https://www.genderstudies.cz>).

LENDEROVÁ, M., MŠMT ČR. Feminismus, Gender, emancipace a ženská
otázka. [online z 10.11.2018] Dostupné z: (https://www.msmt.cz/file/9633_1_1).
PDF

New Zealand women and the vote – Women and the vote/ *NZHistory, New Zealand
history online*. New Zealand History online [online z 13.12.2018]. Dostupné
z: (<https://nzhistory.govt.nz/politics/women-suffrage>).

Rovné odměňování – *rovnaodmena.cz* [online z 08.12.2018]. Copyright.
Dostupné z: (<https://www.rovnaodmena.cz>).

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2009/81/ES. 13. červenec 2009. Článek
2. odst. 1. písm. a) Směrnice 2000/78/ES

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2009/81/ES. 13. červenec 2009. Článek
2. odstavec 1. písm. b) Směrnice č. 2006/54/ES

Teorie genderu: afirmativní akce/pozitivní opatření: Fórum 50 %. Aktuality:
Fórum 50 % [online z 16.12. 2018] Dostupné z: ([https://padesatprocent.cz/cz/teori
e-genderu-afirmativni-akce-pozitivni-opatreni](https://padesatprocent.cz/cz/teorie-genderu-afirmativni-akce-pozitivni-opatreni)).

Urban Institute/ Social and Economic Policy Research [online z 03.01. 2019].
Dostupné z: ([https://www.urban.org/sites/default/files/publication/50186/1000862
-Affirmative-Action.PDF](https://www.urban.org/sites/default/files/publication/50186/1000862-Affirmative-Action.PDF)).

Ženy v české vládě. *Aktuality: Fórum 50 %* [online z 17.11.2018]. Dostupné
z: ([https://padesatprocent.cz/cz/temata/statistiky-analyzy-vyzkumy/zastoupeni-
zen-a-muzu-v-politice/vlada-cr](https://padesatprocent.cz/cz/temata/statistiky-analyzy-vyzkumy/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice/vlada-cr)).